

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

**קריטריונים להפעלת יוזמה חינוכית במרכזי מחוננים ובכיתות
מחוננים – תשע"ה ואילך**

רקע כללי ומטרות:

האגף למחוננים ומצטיינים מעודד את מסגרות טיפוח המחוננים לפתח יוזמות חינוכיות, שמהותן פיתוח והפעלה של תוכניות לימודים חדשניות ומקוריות. האגף רואה ביוזמות החינוכיות אמצעי לפריצת דרכים חדשות, מאתגרות ומרעננות לטיפוח תלמידים מחוננים ומצטיינים.

היוזמות משקפות תהליך לימודי המתבצע במרכזי/כיתות המחוננים, הכולל שיח חינוכי אינטנסיבי עם הצוות החינוכי והתלמידים, איתור צרכים, חלומות, שאיפות ויישום תובנות.

היוזמות החינוכיות מאופיינות בחדשנות, גיוון דרכי הוראה, יצירתיות ולמידה התפתחותית המושתתת על התנסות, משוב ושיפור, בהתאם לחזון האגף.

מטעם האגף פועלת ועדה לאישור יוזמות חינוכיות. יוזמות המאושרות על ידי האגף זוכות לתמיכה של האגף למשך שלוש שנים, במטרה להקל על התנהלותה עד לביסוסה בתכנית הלימודים. מאז שהועדה החלה את פעולתה בשנת תשס"ו אושרו על ידה עשרות יוזמות חינוכיות שהוטמעו במהלך השנים בפעילות החינוכית של טיפוח המחוננים.

הגופים המתוקצבים:

בעלויות על מרכזי מחוננים / כיתות מחוננים – רשויות או בעלויות פרטיות שהן מלכ"ר.

הפעילות המתוקצבת:

ההקצבה תינתן עבור יוזמה פדגוגית ייחודית המשלבת תחום קוגניטיבי, ריגשי וחברתי – למען רווחת התלמידים המחוננים במרכזי/כיתות המחוננים ולהתמודדות עם סוגיות האופייניות לתלמיד המחונן בקהילה.

אוכלוסיית היעד בפעילות המתוקצבת:

תלמידים מחוננים הלומדים במרכזי/כיתות המחוננים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

תנאי סף להגשת ההצעה:

1. על מרכז/כיתת מחוננים עבורו מבוקשת ההקצבה לעמוד בכל התנאים המצטברים הבאים:
היזמה עבורה מבוקשת ההקצבה עמדה בתנאי סף לאישור יוזמה חינוכית (כמפורט
בנספח א) ואושרה ע"י הוועדה הפדגוגית המקצועית.
2. עליו להיות מרכז/כיתת מחוננים מטעם אגף המחוננים במשרד החינוך.
3. כל תלמידי המרכז/כיתת המחוננים אותרו ע"י מכון סאלד/קרני.
4. חזון המרכז/כיתת המחוננים מנוסחים בהלימה עם חזון אגף המחוננים, ברוח מתווה הליבה
וחותר לחינוכו של ה"בוגר הראוי".
5. המרכז/כיתת המחוננים מעניק שירותים ותנאים לתלמידיו המאפשרים פעילות יזומה
בשעות הלימודים ומעבר לשעות הלימודים הפורמאליות, כגון: שעות פתיחת ביה"ס מעבר
למקובל, תנאי תחזוקה, שירותים טכניים, זמינות מורים מעבר לשעות ההוראה הרגילות
וכדו'.

עקרונות ההקצבה:

הקצאת המשאבים למרכזי מחוננים וכיתות מחוננים:

הקצאת המשאבים (ההקצאה הכספית) נקבעת ע"י ועדת ההקצאות של המשרד, בהתבסס
על המלצות ועדת היוזמות של האגף וע"פ הקטגוריות הבאות. הקצאת השעות נקבעת ע"י
האגף למחוננים ומצטיינים:

קטגוריה	ניקוד	הקצאה (בש"ח)	כספית הקצאת שעות (מקסימום) (ע"י אגף המחוננים והמצטיינים)
1	60-74	עד 11,000	5
2	75-84	עד 22,000	10
3	85-100	עד 39,000	15

* הקטגוריות משוקללות ע"פ ניקוד הקריטריונים המופיעים מטה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

קריטריונים להקצאת משאבים ליוזמות במרכזי מחוננים:

ניקוד	קריטריון
20	היוזמה מבטאת יצירתיות וחדשנות פדגוגית חינוכית המבוססת על חזון האגף ועל מתווה הליבה. היוזמה מפתחת יצירתיות אצל הלומדים בה.
20	היוזמה פורצת את גבולות השיעור למחוננים: בזמן, במרחב, רב גילאי, בינתחומי ומזמנת קשר עם הסביבה והקהילה.
15	היוזמה מותאמת לתלמידים מחוננים וכוללת היבטים קוגניטיבי חברתי רגשי, היוזמה רלוונטית ומשמעותית ללומדים.
10	היוזמה מבטאת ישום עקרונות פדגוגיים הנגזרים ממתווה הליבה, חשיבה מעמיקה וראייה מערכתית.
10	היוזמה תהליכית, התפתחותית ומציגה ציר התפתחות תלת שנתי במעבר משנה לשנה.
15	הפעלת היוזמה מבוססת על הצוות המוביל של מורי המרכז המקיים דיאלוג קבוע ומתמשך תוך חשיבה משותפת על הצמחת היוזמה לכדי אורח חיים.
10	היוזמה משתפת מספר גדול של מורים ותלמידים.
100	סה"כ

מדינת ישראל
משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

קריטריונים להקצאת משאבים ליוזמות חינוכיות בבתי הספר

קריטריון	הסבר	ניקוד
חדשנות ארצית	רעיון חדש ופורץ דרך שטרם נוסה בבית הספר.	15
חדשנות מקומית	1. ארגון מסגרת למידה-הוראה חדשנית שונה מהמקובל בבית הספר (יחידות שיעורים ארוכות, יותר ממורה בכיתה, קבוצות רב גיליות, לימוד בחללים אחרים מכיתה). 2. הרחבת סביבת הלמידה: למידה חוץ כתתית, למידה מתקשבת, לווי מומחי תוכן.	20
מעורבות הצוות	צוות הוראה גדול של מסלול המחוננים השותף לתכנון ולביצוע השוטף של הפעילות.	20
התאמה לתלמידים מחוננים	היוזמה מבטאת ישום עקרונות פדגוגיים הנגזרים ממתווה הליבה, חשיבה מעמיקה וראייה מערכתית. היוזמה תורמת לגישוב הכיתה או מזמנת מפגש קבוצות רב-גיליות או קשר עם כיתות מבתי ספר שונים. במהלך הפעילות ניתן מקום לשיח רגשי.	25
עם הפנים לקהילה	היוזמה נותנת מענה חדש לקהילה – כיתות נוספות בבית הספר, קשר עם כיתות מחוננים בבתי ספר אחרים ועוד.	10
הטמעת היוזמה	היוזמה פועלת בהלימה לעקרונות בית הספר, המבוססים על החזון הבית ספרי והתרבות המקומית.	10
סה"כ		100

הערה: יוזמה (הן במרכזי המחוננים והן בבתי הספר) שלא תגיע לניקוד הסף (60) אינה זכאית להקצבה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

הגדלת תקציב ליוזמות המשותפות למספר מרכזים:

ועדת ההקצבות תהא רשאית, ע"פ המלצה של האגף, ליתן ליוזמה מקטגוריה 3, אשר מתקיימת בהובלת מרכז אחד (להלן – המרכז המוביל) ובשיתוף לכל הפחות שלושה מרכזים נוספים, הקצבה בגובה של עד 20,000 ₪ נוספים לכל מרכז מצטרף, החל מהמרכז המצטרף השלישי. כלומר – היוזמה תתוקצב בסכום של עד 39,000 ₪ עבור המרכז המוביל ועד להצטרפות שני מרכזים נוספים. ככל שיצטרף מרכז שלישי (ואז יהיו שותפים ליוזמה המרכז המוביל ושלושה מרכזים נוספים), יקבל המרכז המוביל עד 20,000 ₪ עבור המרכז השלישי ועבור כל מרכז מצטרף מכאן ואילך רביעי, חמישי וכו'.

יוזמה המשותפת למספר מרכזים היא יוזמה ייחודית וחריגה. הקצאת שעות ליוזמה כזו, תקבע בוועדה הפדגוגית בהאמת למורכבות היוזמה, מבלי לחרוג מהקצאת שעות האגף שנקבעה לאותה שנה.

הרכיבים המתוקצבים ביוזמה:

1. הקצאה כספית מיועדת לסעיפים הבאים בלבד:
 - א. שכר מורים שאינם עובדי משרד החינוך.
 - ב. חומרים מתכלים
 - ג. היסעים/ סיוורים
 - ד. דמי כניסה לאתרים
2. ההקצאה הכספית אינה מיועדת לרכישת ציוד בר קיימא.
3. אין לעשות שימוש בכספי הורים למימון היוזמה.
4. שינוי ייעוד כספי במהלך הפעלת היוזמה (העברת כספים מסעיף לסעיף לאחר אישור היוזמה) ייעשה באמצעות פניה בכתב וקבלת אישור מהמשרד.
5. כספי ההקצאה מועברים בתום ביצוע היוזמה (במידת האפשר, תועבר מחצית מכספי ההקצאה בתחילת ביצוע היוזמה).

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

נהלי חלוקת ההקצבה:

1. מרכז/כיתת מחוננים יידרש להגיש תכנית פעולה הנסמכת על רציונאל, יעדים, תכנית פעילות ואמצעי בקרה והערכה וכן הצעת תקציב מפורטת לפרויקט המתוקצב (דו"ח מקורות ושימושים, כולל השתתפות עצמית ו / או מימון אחר).
2. הבקשות ידונו ב"ועדת יוזמות" ייעודית של האגף למחוננים ולמצטיינים ובשיתוף אגף תקציבים, חשבות ויעוץ משפטי כמקובל במערכת החינוך.
3. סכום ההקצבה יועבר לבתי הספר בתום שנה"ל (החל מחודש יוני ואילך) לאחר הגשת דו"חות הביצוע ואישורם.
יו"ר ועדת היוזמות, מדריכי הכיתות "ראשי אשכול" מטעם האגף למחוננים ומצטיינים יסייעו למרכז/כיתת מחוננים בבניית התכנית ובהפעלתה וכן בפיקוח על ביצועה במהלך השנה.

סנקציות וקנסות:

במידה שיתברר, לאחר הקצאת התקציב, כי הגוף המתוקצב לא עמד בקריטריוני הסף האמורים במבחן, וכי הציג מצג שווא, ידרש המרכז/כיתת המחוננים להחזר כספי היוזמה מתקציבם והמרכז/כיתת מחוננים לא יוכל להגיש בקשה לתקצוב לשנת התקציב שלאחר מכן, אלא באישור מיוחד ומנומק של וועדת היוזמות.

המנהלת הכללית

נציגת הלשכה המשפטית

מנהל האגף

לתלמידים מחוננים ומצטיינים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

נספח א'

תנאי סף לאישור יוזמה חינוכית:

1. עולה בקנה אחד עם עקרונות החזון המוסדי בהלימה לחזון האגף ומקדמת בכך פעילות חינוכית, הרלבנטית להטמעת החזון.
תהליכית ומתמשכת לפחות שלוש שנים. מוגשת בפירוט תלת שנתי המתאר את תהליך יישומה והפיכתה מיוזמה לאורח חיים בית ספרי.
2. מבטאת תהליכי למידה, הבניית ידע ופיתוח כישורי למידה תוך טיפוח יצירתיות ויזמות של התלמידים והמורים כאחד ומשקפת העצמה של מורים ותלמידים מחוננים ומצטיינים.
3. מבוססת על הצוות החינוכי המוסדי ומטפחת עבודת צוות.
4. מופעלת באחריות המנהל.
5. היוזמות החינוכיות מיועדות למרכזי / כיתות מחוננים מטעם אגף המחוננים והמצטיינים.

זכויות היוצרים ביוזמה שייכות לאגף המחוננים והמצטיינים והוא יהיה רשאי לעשות בה כל שימוש חינוכי בהתאם לשיקול דעתו הבלעדי. בנוסף, היוזמה תפורסם במאגר הידע האינטרנטי של אגף המחוננים. בכל מקרה בו מבקש גורם אחר (רשות מקומית, מוסד חינוך וכיו"ב) לפרסמה בכל מדיה או פלטפורמה אחרת, עליו לקבל לכך אישור בכתב ומראש מאגף מחוננים ומצטיינים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

נספח ב' – נהלי עבודה ולוחות זמנים

שלבי העבודה על היוזמה

1. גיבוש רציונל, מטרות, יעדים על-פי לוחות זמנים ל **שלוש שנים**, תכנית פעולה ומדדי הצלחה.
 2. הגשת תכנית יוזמה חינוכית לוועדת היוזמות באמצעות ראשי האשכולות/מדריכי הכיתות.
 3. דיאלוג עם ראשי האשכולות/מדריכי הכיתות מטעם האגף למחוננים ומצטיינים.
 4. היוזמה תוצג בפני ועדת היוזמות ע"י המנהל – יוזם היוזמה, לאחר אישור היוזמה ע"י ראש האשכול. ראש האשכול יציג את היוזמה בפני הועדה, במידה והמנהל אינו יכול להציגה וייפה את כוחו.
 5. אישור להתחלת התהליך מטעם האגף.
 6. ביצוע היוזמה.
 7. מסירת דו"ח ביצוע שנתי באמצעות "שיח תובנות" (**טופס 5**), המסכם את שיחת ראש האשכול / מדריך הכיתות עם מנהל היוזמה + סיכום יוזמה למאגר המידע.
 8. הגשת בקשה **להמשך** הפעלת היוזמה תשלח לאגף עד סוף חודש יוני.
הבקשה תפרט:
 - א. שינויים והתאמות הנדרשים להמשך היוזמה, בהתאם לתובנות שנצברו במהלך הפעלתה.
 - ב. הצעת תקציב (**טופס 2**).
 - ג. הועדה תבדוק התאמה ושינוי קטגוריה מידי שנה בהתאם לממצאים שיוצגו בפניה ע"י ראש האשכול.
- ראה התייחסות לנושא ב"נוהל וכללי שימוש" סעיף 4.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

נוהל וכללי שימוש:

1. הקצאה כספית מיועדת לסעיפים הבאים בלבד:
 - א. שכר מורים שאינם עובדי משרד החינוך.
 - ב. חומרים מתכלים
 - ג. היסעים/ סיורים
 - ד. דמי כניסה לאתרים
2. ההקצאה הכספית אינה מיועדת לרכישת ציוד בר קיימא.
3. אין לעשות שימוש בכספי הורים למימון היוזמה.
4. שינוי ייעוד כספי במהלך הפעלת היוזמה (העברת כספים מסעיף לסעיף לאחר אישור היוזמה) ייעשה באמצעות פניה בכתב וקבלת אישור מהמשרד.
5. כספי ההקצאה מועברים בתום ביצוע היוזמה (במידת האפשר, תועבר מחצית מכספי ההקצאה בתחילת ביצוע היוזמה).

תהליך העברת כספי ההקצאה בתום שנת לימודים:

- בתום שנה"ל, **לא יאוחר מחודש יוני**, יקיים ראש האשכול / מדריך הכיתות, שיח סיכום יוזמה עם מנהל המרכז/ מנהל ביה"ס (**טופס 5- דף תובנות**).
- מנהל המרכז/מנהל ביה"ס יעביר לאגף:
 - א. דף תובנות + סיכום למאגר מידע – **טופס 5**
 - ב. טופס ניצול תקציב (**טופס 3**) מלווה בקבלות תואמות.
- **לאחר קבלת אישור האגף**, יחתים מנהל המרכז / מנהל ביה"ס, את נציגי הרשות (ראש הרשות וגזבר הרשות) על:
 - א. טופס ניצול תקציב (**טופס 3**)
 - ב. טופס לבקשת הקצבה מהרשות (**טופס 1 המכיל 4 דפים**)
- עם קבלת הטפסים החתומים, תנתן לגזברות הוראה להעברת כספי ההקצאה המאושרים לרשות.
(הודעה על העברה הכספית תשלח למנהל המרכז / ביה"ס).

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

2. הקצאת שעות

- * שכר מורים עובדי משה"ח (שעות הוראה בפועל).
 - * השתלמות מורים/ימי עיון אשר הוזמנו שלושה שבועות מראש באגף (לאחר אישור), על פי הנהלים המקובלים במשרד החינוך.
- הערה:** שעות התקן המאושרות מיועדות להוראת תלמידים בכיתה. לא ניתן לעשות בהן שימוש למטרה אחרת (ש' אויר, גמול תפקיד...).

תהליך אישור היוזמה ולוח הזמנים

1. העברת תכנית היוזמה החינוכית לראש האשכול, על פי הפירוט בעמ' 7-8, **עד לסוף חודש פברואר מדי שנה**.
2. דיון בועדת יוזמות של האגף בראשות מנהלת האגף ו/או נציגה - בחינה וסינון ראשוני של היוזמות החינוכיות והחזרתן לשיפור ההצעה/להמשך דיאלוג עם ראש האשכול-**עד סוף חודש מרץ מדי שנה**.
3. דיון בועדת יוזמות בהצעות הסופיות, אישור, דחייה או התניות לקבלה בעקבות פעולות מוסדיות מחייבות- **עד סוף אפריל מדי שנה**.
4. אישור המשאבים התקציביים שיעמדו לרשות היוזמה בועדה משרדית הכוללת את נציגי האגף, אנשי הכספים והלשכה המשפטית, בהתאם להמלצות ועדת היוזמות - **עד סוף מאי מדי שנה**.
5. הפעלת היוזמה תתבצע בין החודשים **ספטמבר ליוני מדי שנה**.
6. ככל שתהיה חריגה בלוחות הזמנים הודעה תפורסם על ידי האגף למחוננים.
7. כספי היוזמה, יועברו למרכזים פעמיים בשנה, כנגד הצגת קבלות מתאימות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

חברי ועדת יוזמות:

מנהל אגף המחוננים והמצטיינים, מפקחת ארצית, רכזי אשכול, מדריכות כיתות מנהלת מאגרי הידע מטעם האגף למחוננים.

סיכום

אנו סמוכים ובטוחים כי התהליך של חשיבה, תכנון ובוודאי ביצוע יוזמה חינוכית במרכז, ישמש מנוף רב עוצמה לחידוד תרבות העבודה הארגונית ולהשגת ייעדי המרכז/ביה"ס. הצלחה בתהליך היוזמה רק תרחיב את מימוש החזון והיעדים המשותפים.

אנו מאחלים לכם הצלחה במסע זה!

מנחם נדלר

מנהל האגף למחוננים ומצטיינים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

נספחים וטפסים